

ÇOCUK TESLİMİ VE ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA İLİŞKİN İLAMLARIN VEYA TEDBİR KARARLARININ İCRASINDA YENİ DÖNEM

Dr. Öğr. Üyesi Önder TOPAL*

Öz

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrası İcra ve İflas Kanunu m. 25-25/b hükümlerine göre icra edilmekteydi. İcra ve İflas Kanunu'nun söz konusu hükümleri çocuk teslimi konusunda taşınır malların teslimine ilişkin hükümlere atf yaparak çocuğun taşınır bir mal gibi teslimini öngörüyordu. Bu bağlamda uygulamada çocuğun icra müdürü tarafından teslim alınmasında hacze ilişkin usul takip edilmekteydi. İcra ve İflas Kanunu'nun anılan hükümlerinin çocuk bakımından ortaya çıkarttığı olumsuz sonuçlar ve bunun uygulamadaki yansımalarına son vermek; hatta çocuğun üstün yararını koruyucu yeni düzenlemeler getirilmesi yönünde görüşler ileri sürülüyordu. Bu çerçevede 7343 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanunu'nun 25-25/b maddelerinin yürürlüğüne son verilerek, Çocuk Koruma Kanunu'nun 41'inci maddesinden sonra gelmek üzere "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması" başlığı ile birlikte Dördüncü Kısım eklenmiştir.

Çalışmamızda, İcra ve İflas Kanunu m. 25-25/b'nin uygulandığı döneme kısaca değinilecek; esasen Çocuk Koruma Kanunu'nun 41/A maddesi ve devamında yer

* Dr. Öğr. Üyesi, Trabzon Üniversitesi Hukuk Fakültesi, Medeni Usul ve İcra-İflas Hukuku Anabilim Dalı, Trabzon, Türkiye | Asst. Prof., Trabzon University, Faculty of Law, Department of Civil Procedure and Enforcement-Bankruptcy Law, Trabzon, Turkey.

✉ ondertopal61@gmail.com • ORCID 0000-0003-1065-3884.

- ✎ **Atf Şekli** | Cite As: TOPAL Önder, "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların veya Tedbir Kararlarının İcrasında Yeni Dönem", *SÜHFD*, C. 30, S. 3, 2022, s. 1331-1365.
- ✎ **İntihal** | Plagiarism: Bu makale intihal programında taranmış ve en az iki hakem incelemesinden geçmiştir. | This article has been scanned via a plagiarism software and reviewed by at least two referees.
- ✎ Bu eser Creative Commons Atf-GayriTicari 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır. | This work is licensed under Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

verilen yeni düzenlemeler üzerinde durulacaktır. Bu kapsamda, eski ve yeni sistem arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ortaya koyulmaya çalışılacaktır. Ayrıca yeni düzenlemelerin zaman bakımından uygulanmasına da yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler

İlamlı icra • Çocuk Teslimi • Çocukla Kişisel İlişki Kurulması • Tedbir Kararları • Çocuğun Üstün Yararı

A NEW PERIOD IN THE JUDGMENTS OR EXECUTION OF INJUNCTIONS REGARDING THE HANDING OVER OF A CHILD AND THE ESTABLISHMENT OF PERSONAL RELATIONS WITH THE CHILD

Abstract

The execution of the judgments for the handing over of the child and establishing a personal relationship with the child were carried out in accordance with the provisions article 25-25/b of the Execution and Bankruptcy Law. The aforementioned provisions of the Execution and Bankruptcy Law envisaged the handing over of the child as a movable property by referring to the provisions regarding the delivery of movable property regarding the handing over of children. In this context, the procedure regarding the attachment was followed in the handing over of the child by the bailiff in practice. Some opinions were put forward to put an end to the negative consequences of the aforementioned provisions of the Execution and Bankruptcy Law for the child and its implications in practice moreover to introduce new regulations protecting the best interests of the child. In this context, the Law no. 7343 and articles 25-25/b of the Execution and Bankruptcy Law were abolished, and the Fourth Section was added with the title "The Handing Over of the Child and Establishing a Personal Relationship with the Child" following article 41 of the Child Protection Law.

In our study, The period in which article 25-25/b of Execution and Bankruptcy Law was applied will be briefly mentioned; mainly, article 41/a of the Child Protection Law and the new regulations included in the continuation will be emphasized. In this context, the similarities and differences between the old and the new system will be tried to be revealed.

Key Words

Judgment Execution • The Handing Over of The Child • Establishing a Personal Relationship with The Child • Injunctions • Best Interests of The Child

GİRİŞ

Çocukların teslimi ve çocuklarla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin olarak İcra ve İflas Kanunu'nda (İİK) yer alan hükümler yürürlükten

kaldırılarak 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu'nda yeni düzenlemeler getirilmiştir. 24/11/2021 tarihli ve 7343 sayılı Kanun'un¹ 39'uncu maddesiyle Çocuk Koruma Kanunu'nun 41'inci maddesinden sonra gelmek üzere "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması" başlığı ile birlikte Dördüncü Kısım eklenmiştir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrasında İcra ve İflas Kanunu hükümleri doktrinde sürekli eleştirilerek bu hususta yeni düzenleme yapılması gereği sıklıkla dillendiriliyordu. Bu kapsamda özellikle çocukların taşınır bir eşya gibi "teslim" edilmesi hususu üzerinde yoğun bir eleştiri söz konusuydu. Çocukların bir eşya olmadığı, onların "teslimi"nden söz edilmemesi ve bu yöndeki ilamların da İcra İflas Kanunu'nda taşınırın teslimine ilişkin hükümler çerçevesinde icra edilmemesi ve anılan hükümlerin yürürlükten kaldırılması gerektiği haklı olarak ileri sürülmekteydi². Zira İİK m. 25'in başlığı "çocuk teslimi" idi ve anılan bu hüküm de taşınır teslimine ilişkin ilamların icrasını düzenleyen İİK m. 24'e atıf yapılmaktaydı. Kanun değişikliği ile İİK hükümlerinin yürürlüğüne son verilerek yeni bir sistem kabul edilmiş ve bu yeni düzenlemelere Çocuk Koruma Kanunu'nda yer verilmiştir. Her ne kadar Çocuk Koruma Kanunu'ndaki yeni düzenlemeler farklı bir prosedür öngörmüş olsa da bu düzenlemenin madde başlığı da "çocuk teslimi" olarak kaleme alınmıştır. Ancak Çocuk Koruma Kanunu'nda getirilen yeni sistem tümüyle yabancı olduğumuz bir sistem olmayıp; farklılaşan yönleri

¹ 30.11.2021 tarih ve 31675 sayılı RG.

² ÖZBAY, İbrahim, "Türk Hukukunda Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası Hakkındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, 2017, Y. 4, S. 2, s. 108; BELGİN, Derya, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, , 2011, s. 135-136; BELGİN, GÜNEŞ Derya, "Mağdur Hakları Kanunu Taslağı'nın Çocuk Teslimi Ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", SÜHFD, C. 29, S. 2, 2021, s. 928; SARISÖZEN, Serhat, "İcra ve İflas Hukukunda Canlı Haczi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, 2015, s. 94-95; GÜVEN, Aydın, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası, Adalet Yayınevi, Ankara 2016, s. 216-217; MARDİN, Çağrı, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, Ankara, 2019, s. 197; REYHANİ, YÜKSEL Sera, "Üçüncü Kişilerin Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasını İsteme Hakkı", Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 2, 2019, s. 1554; GAYRETLİ AYDIN, Seda, 7343 Sayılı Kanun'un Çocuk Teslimi, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına ve Velayetin Değiştirilmesine İlişkin Getirdiği Yenilikler, THD, S. 187, Mart 2022, s. 22

bulunmakla birlikte İİK öngörülen sisteme benzer özellikler de taşımaktadır.

Çalışmamızda öncelikli olarak İİK m.25-25/b hükümlerine kısaca yer verilecektir. Sonrasında ise Çocuk Koruma Kanunu m. 41/A ve devamında yer alan hükümler çerçevesinde oluşturulan yeni sisteme yer verilecektir. Öncelikli olarak çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarını yerine getirecek Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü ele alınacaktır. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün hukuksal statüsü, gerçekleştireceği işlemler ve işlemlerine karşı başvurulabilecek hukuki yollara değinilecektir. Bunun akabinde çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararlarının Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nce yerine getirilme prosedürü üzerinde ayrıntısı ile durulacaktır. Son olarak çocuk tesliminin gerçekleştirileceği mekânlar ve giderlerden sorumluluk konuları anlatılacaktır. Tüm bu hususlar İİK dönemi ile karşılaştırmalı olarak ele alınıp irdelenip değerlendirilecektir.

I. GENEL OLARAK İİK BAĞLAMINDA ÇOCUK TESLİMİ VE ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASINA YÖNELİK İLAMLARIN İCRASI

Çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların kaynağı, velayet, vesayet, evlat edinmeden veya tenfiz edilen yabancı mahkeme kararları olabilir³. Bu çerçevede anılan ilamlar, evliliğin butlanı, boşanma ve ayrılık davaların ya da velayetin kaldırılması yargılamasında verilebilir. Öte yandan, çocuğun korunması için mahkemece bazı geçici hukuki koruma tedbirlere karar verilebilir ve fakat bunları icrası İİK m. 25-25/b'ye göre gerçekleştirilemeyecektir. Zira, aile hukukuna özgü geçici hukuku koruma tedbirlerine⁴ (örneğin, boşanma davası

³ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. MARDİN, s. 50-100.

⁴ Doktrinde kabul edilen görüşe göre, anılan koruma tedbirleri, ihtiyati tedbir niteliğinde değildir ve geçici hukuki koruma içinde ayrı bir kategori olarak kabul edilmektedir (ERİŞİR, Evrim, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir, Onikilevha, İstanbul 2013, s. 276-277; YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 4. C., 4. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 5271-5273; TANRIVER, Süha, Türk Aile Mahkemeleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 39-40; ÖZEKES, Muhammet, Pekcanitez Usul, Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. B., Onikilevha, İstanbul 2017, s. 2453; YILMAZ, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2001, s. 671-672; SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, "Medeni Kanun'un Aile Hukuku Alanında Getirdiği Değişikliklerin Medeni Usul Hukuku Bakımından Düşündürdükleri", Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-I, Eskişehir

devam ederken çocuğun velayetinin eşlerden birine verilmesi) ilişkin mahkeme kararları, hukuki nitelik bakımında, yer yer klasik ara kararlardan farklılaşan boyutları bulunsa da hâkimin davadan el çekmesi sonucunu doğurmayan, aksine davanın devam ettirilmesine yönelik ara kararlar bütünü içinde yer almaktadır⁵. Bu sebeple aile hukukuna özgü çocuklara ilişkin tedbir kararları nihai karar olmadıkları ve dolayısıyla ilam niteliğini taşımadıkları için İİK m. 25- m.25/b'ye göre icra edilemeyeceklerdir^{6 7}.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların gereği yükümlüler tarafından kendi iradeleri ile yerine getirmezse, alacaklı elinde bulunan ilamı icraya koyarak zorla yerine getirilmesini sağlayabilecektir. Bu kapsamda alacaklının ilamlı icra takip talebini alan icra dairesi, borçluya icra emri tebliğ eder. İcra emrinde İİK m. 24 (İİK m. 25'in atfıyla) ve İİK Yönetmeliği m. 24'te yer alan kayıtlar bulunur. İlam, çocuk teslimine ilişkinse, çocuğun 7 gün içinde teslimi ihtarı; çocukla kişisel

---

2003, s. 85; ÖZEKES, Muhammet/ERİŞİR, Evrim, Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi, MİHDER, C. 3, S. 5, 2006, s. 1244.

- ⁵ TANRIVER, Süha, Medeni Yargılama Usul Hukuku, Cilt I, 4. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 115-116; ATALI, Murat, Pekcanitez Usul, Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. B., onikilevha, İstanbul 2017, s. 1971; KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, 6. B., Beta Basım Aş., İstanbul 2001, s. 3004; TANRIVER, Süha, İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Yekin Yayınları, Ankara 1996, s. 45-52. "Geçici nihai karar" olduğu yönünde bkz. BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, Medeni Usul Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014, s. 168-172; ÖZEKES/ERİŞİR, s. 1260; Erişir, s. 166.
- ⁶ Bu yönde bkz. TANRIVER, İlamlı İcra, s. 47 vd. Aynı yönde bkz. "Sözü edilen karar mahkemece verilen bir tedbir kararıdır. Bu kararın infazı ile ilgili istek İİK 25/a maddesine göre infaz edilemez. Bu konudaki mahkeme gerekçesi yasaya uygundur. Ancak ara kararının tedbir ile ilgili 13.bendinde öngörülen şahsi münasebet tesisine yönelik infaz işlemleri tedbir kararının infaz memuru sıfatıyla yerine getirilmesi suretiyle yapılmalıdır. Bu yöndeki işlemlere karşı şikâyetler tedbir kararını veren asliye hukuk mahkemesince incelenecektir. İcra müdürlüğünün genel haciz yoluyla takibe ilişkin ödeme emri çıkarması yasaya aykırı olup icra hâkimi memurun bu tasarrufunu yukarıdaki kurallara göre denetlemeli ve ödeme emrinin iptaline karar vermelidir" 12. HD., 28.06.2007, 10809/13416: MARDİN, s. 102, dn. 410.
- ⁷ Kanun değişikliğinden önceki dönemde, aile hukukuna özgü çocuklara ilişkin tedbir kararları bağlamında İİK m. 25- m.25/b'nin uygulanamayacağı ve fakat bu gibi geçici hukuki koruma tedbir kararlarının icra dairesi veya mahkeme yazı işleri müdürü aracılığıyla doğrudan yerine getirilmesi gerektiği ileri sürülmekteydi (ÖZEKES/ERİŞİR, s. 1266; ERİŞİR, 281; AYDINLIYIM, SUAT, "Çocuk Teslimi ve Şahsi Münasebet Tesisi", AD., S. 5, Y. 60, 1969, s. 269-282, s. 276)

ilişki kurulmasına yönelikse, çocuğun lehine hüküm verilen tarafla kişisel ilişkide bulunmasına engel olunmaması, aksi halde ilam hükmünün zorla yerine getirileceği ve ilam hükmüne aykırı hareketin İİK m. 341 uyarınca cezalandırılacağı (İİK m. 25/a) ihtarı icra emrinde yer alır.

Borçlu icra emrinin gereğini kendi rızası ile yerine getirirse herhangi bir sorun olmayacaktır. Ancak borçlu icra emrinde belirtilen 7 günlük süre içerisinde çocuğu teslim etmezse, çocuğun zorla/fiilen teslim alınması cihetine gidilecektir. Çocuk icra müdürü marifetiyle zorla alınmasının ortaya çıkaracağı sakıncaları bertaraf etmek için İİK m. 25/b maddesi kanuna eklenmiştir. Anılan madde çerçevesinde çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların icrasında, yani çocuğun zorla alınmasında, icra müdürü veya memurunun yanında, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından görevlendirilen sosyal çalışmacı, pedagoğ, psikoloğ ve çocuk gelişimci gibi bir uzmanın bulunması gerekmektedir. Ancak ilamın icra edileceği yerde söz konusu uzmanlardan bulunmadığı takdirde bir eğitimcinin, örneğin bir öğretmenin icra müdürünün yanında yer alması gerekmektedir.

İİK m. 25-m.25/b' de yer alan hükümlerde çocuğun fiilen teslim alınması için nasıl hareket edilmesi gerektiği yönünde açık bir düzenleme bulunmamaktadır. Sadece İİK m. 25/1' de, borçlunun icra emrinin gereğini yerine getirmemesi durumunda, icra müdürünün çocuk nerden bulunursa bulunsun onu zorla teslim alacağına yönelik hüküm bulunmaktadır. 7343 sayılı Kanun ile değişiklik yapılmadan önce çocuğun teslimi bağlamında sanki hacze gidiliyormuş gibi hareket edilmekte, hacze ilişkin usul işletilmekte ve bu kapsamda tutanak düzenlenmekteydi⁸ 9. İlama aykırı davranışlarda bulunulması halinde icra müdürü zor kullanma yetkisine dayanarak ilam hükmünü zorla icra etmekteydi. Fakat zor

⁸ MARDİN, s. 142.

⁹ Uygulamada, çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilamların, genellikle kişisel ilişkinin hafta sonu kurulması şeklinde karar verildiğinden, alacaklının talebi üzerine hafta sonu, alacaklı (bazen de vekili), icra müdürü ve uzmanın ilamda yazılan saatte önce buluşarak, hacze gidilen araç, taksi veya alacaklının kendi aracıyla borçlunun adresine gidilerek çocuğun teslim alınması suretiyle icra edildiği görülmekteydi (MARDİN, s. 142; KOÇYILDIRIM, Göktan, Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Çocuk Teslimine ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası ve Uygulamaları, (yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 317, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi: 21.12.2021. Benzer yönde bkz. 17. HD., 08.10.2002, 220/338: ARTUÇ, Mustafa/BIKMAZ, Raif, İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Ankara 2005, s. 460-461), s. 317.

kullanma yetkisinin nasıl kullanılacağına, kimlerden yardım isteneceğine ilişkin kanunda herhangi bir düzenleme yer almamaktadır.

Öte yandan, çocuk teslimine ilişkin ilamın (veya ara kararın) gereğini yerine getirmeyen ya da getirilmesini engelleyen kişinin, alacaklının şikâyeti üzerine icra mahkemesi tarafından altı aya kadar tazyik hapsine karar verilecek; ancak tazyik hapsine başlandıktan sonra ilamın (veya ara kararın gereği) yerine getirilirse borçlu tahliye edilecektir (İİK m. 341).

II. ÇOCUK KORUMA KANUNU ÇERÇEVESİNDE ÇOCUK TESLİMİ VE ÇOCUKLA KİŞİSEL İLİŞKİ KURULMASI

A. İlam veya Tedbir Kararlarını Yerine Getirecek Görevli ve Yetkili Birim: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü

1. Kuruluşu, Görev ve Yetkileri

Aile mahkemesi tarafından verilen çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbir kararlarının icrası, yani yerine getirilmesi bağlamında Adalet Bakanlığı tarafından Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü¹⁰ kurulmuştur. Ancak anılan müdürlük her

¹⁰ Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü bünyesinde, *Bilgilendirme ve Yönlendirme Bürosu*, *Kırılğan Grup Destek Bürosu*, *Ceza Yargılaması Destek Bürosu*, *Hukuk Yargılaması Destek Bürosu* ve *Adli Yardım Hizmetleri Bürosu* yer almaktadır (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 22-27). *Bilgilendirme ve Yönlendirme Bürosunda*, tüm suç mağdurlarına yönelik adli süreç, anılan süreçte sahip oldukları haklar ve kendilerine sunulabilecek hizmetler konusunda bilgilendirme hizmeti sunulmaktadır. Ayrıca, mağdurlar, müdürlüğün hizmet alanı dışında yer alan kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları tarafından kendilerine sunulan hizmetlerden faydalanabilmeleri amacıyla ilgili kurum veya kuruluşu yönlendirilmektedirler (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 23, 31-33). *Ceza Yargılaması Destek Bürosu*, Cumhuriyet başsavcılıklarına ve tüm ceza mahkemelerini uzman desteği sağlamaktadır. Cumhuriyet başsavcılıklarının ve ceza mahkemelerinin sosyal inceleme raporu düzenlenmesi, ifade esnasında uzman görevlendirilmesi vb. talepleri bu büroda görev yapan uzmanlar aracılığıyla karşılanmaktadır. Bu sayede ceza yargılaması sürecinin tamamında uzmanlardan etkin şekilde yararlanılarak, mağdurların ikincil mağduriyetlerinin önlenmesinin yanı sıra uzmanın bilgi, beceri ve tecrübesinin adli sürece dâhil edilmesiyle delil kalitesinin artırılması sağlanmış olmaktadır (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 25, 34-35). *Hukuk Yargılaması Destek Bürosu*, hukuk mahkemelerine uzman desteği sağlamaktadır. Kurulan müdürlükler sayesinde özellikle aile mahkemesi olmayan yerlerde aile mahkemesi sıfatıyla yargılama yapan asliye hukuk mahkemelerinin de uzman desteğinden etkin şekilde faydalanması sağlanmaktadır. Özellikle boşanma, velayet, vesayet, kişisel ilişki tesisi, evlat edinme gibi davalarda, taraflarla ve müşterek çocuklarla görüşülerek gerektiği hallerde ev incelemeleri yapılmakta ve bu incelemeler neticesinde uzmanlar kanaatlerini belirten sosyal inceleme raporlarını

yerde mevcut değildir ve müdürlüğün bulunmadığı yerlerde, onun faaliyetlerini Adalet Bakanlığınca belirlenecek mahkeme yazı işleri müdürü yerine getirecektir. (Çocuk K. K. m. 41/A,1,3).

Çocuk Koruma Kanunu bağlamında getirilen yeni sistemin bizzat uygulayacak ve uygulatacak olan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün hukuki niteliği konusunda da bir belirleme yapılması esasında isabetli olacaktır. Zira, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbir kararlarının icrası icra müdürlüklerinden alınarak Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'ne verilmiştir. Bu kapsamda müdürlüğün hukuki niteliğinin icra dairelerine göre ne şekilde konumlanacağı önem arz etmektedir.

---

hazırlayarak ilgili mahkemelere sunmaktadırlar. Ayrıca duruşma esnasında çocukların beyanlarının alınmasına karar verilmesi durumunda, çocuğun kaygı düzeyini düşürmeye ve bu sayede daha rahat beyanda bulunmasını sağlamaya yönelik uzmanlar görev almaktadırlar (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 26, 36-37). *Kırılğan Grup Destek Bürosu*, hizmet sunumunda uzmanların insiyatif aldığı, bireysel değerlendirme, adli destek planı, vaka yönetimi ve takip programı gibi daha önceki uygulamada yer almayan yeni hizmet ve kavramları adli sürece dâhil eden bürodur. Bireysel değerlendirme, adli sisteme dâhil olan çocuklar, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçların mağdurları, aile içi şiddet mağdurları, terör suçları mağdurları, insan ticareti suçu mağdurları ile yapılacak ön değerlendirme sonrasında kadın, yaşlı ve engelli mağdurların yanında etkin bir desteğe ihtiyaç duyduğu tespit edilen mağdurlar hakkında yapılmaktadır. Bireysel değerlendirme sonucunda kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlara yönelik hizmetlerin sistematik bir şekilde ve zamanında sunulabilmesi için gerekli planlama, uygulama, izleme ve koordinasyon işlemlerinin tek bir adli destek görevlisi tarafından etkin şekilde yürütülebilmesi amacıyla vaka yönetimi uygulanmaktadır. Vaka yönetimi uzmanlar tarafından yapılan değerlendirme sonrasında, suçun etkileri sebebiyle ağır travma yaşayan, ağır bir cinsel saldırıya veya istismara maruz kalan, yaşı veya cinsiyeti nedeniyle suçtan daha fazla etkilenen, aile veya diğer sosyal çevre desteğinden yoksun olan mağdurlar hakkında uygulanmaktadır. Bireysel değerlendirme sürecinden sonra kırılğan gruba girdiği tespit edilen mağdurlar hakkında, alınması gereken tedbirler ve sunulması gereken hizmetlere ilişkin önerilerin yer aldığı adli destek planı adli destek görevlileri tarafından hazırlanarak ilgili yargı merciine sunulmaktadır (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 24, 38-46). *Adli Yardım Hizmetleri Bürosu*, adli yardıma ihtiyaç duyanlara, bu hizmete başvurabilmeleri için gerekli olup UYAP üzerinden temin edilebilen bilgi ve belgelerin toplanmasında yardımcı olmak ve ilgili birimlere yönlendirmek; baroların adli yardım büroları ile eşgüdüm hâlinde çalışmak ve müdür tarafından verilen diğer görevleri yerine getirmekle görevlidir (Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Yönetmeliği m. 27, 46) (bkz. <https://magdur.adalet.gov.tr/Home//SayfaDetay/adm-nedir>, Erişim Tarihi: 31.12.2021).

63 numaralı Suç Mağdurlarının Desteklenmesine Dair Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi¹¹ ile Adalet Bakanlığı bünyesinde ana hizmet birimi olarak Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı ve (her adliyede olmasa da) adliyeler bünyesinde ise adli yargı ilk derece mahkemesi adalet komisyonu bulunan yerlerde Bakanlığa bağlı olarak Cumhuriyet başsavcılığının gözetim ve denetiminde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri¹² kurulmuştur. Bu kapsamda, anılan Kararnamede yer verilen ve Adalet Bakanlığı'nın görev alanına dâhil olan iş ve işlemleri Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi Başkanlığı'nca yerine getirilmektedir (63 No'lu Kararname m. 10/1).

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün görevlerine 63 nolu Kararname m. 11'de yer verilmiştir. Anılan hükme göre, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün görevleri *“Mağdurları kendilerine tanınan haklar ve yardımlar konusunda bilgilendirmek ve yönlendirmek. b) Adli süreçte, kırılğan gruba yönelik destek hizmetlerini sunmak. c) Adli desteğe ihtiyaç duyanlara uygun müdahale programlarını uygulamak, tekrarlanan mağduriyetlerini önleyici tedbirler almak ve psiko-sosyal destek faaliyetlerini yürütmek. ç) Adli süreçte görev alan adli destek görevlilerinin koordineli ve etkin şekilde çalışmalarını sağlamak. d) Mağdurların adalete erişiminin güçlendirilmesine yönelik faaliyetler yürütmek. e) Adli süreçte tanıkların desteklenmesine yönelik hizmetleri sunmak. f) Adli yardım hizmetlerine ilişkin bilgilendirme yaparak ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği halinde hizmetin etkin sunulmasına yönelik faaliyetleri yürütmek. g) Görev alanıyla ilgili hizmet sunan kamu kurum ve kuruluşları veya sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapmak. ğ) Müdürlüğün görev alanına giren konularda toplumsal farkındalığı artırıcı faaliyetlerde bulunmak. h) Mevzuatla¹³ veya Bakanlıkça verilen diğer görevleri yerine getirmek”* şeklinde sıralanabilir.

Bilindiği üzere Türk idare teşkilatı *“merkezden yönetim”* ve *“yerinden yönetim”* esaslarına dayanır. İl özel idaresi, büyükşehir belediyesi ve belediye kurumları, Türk idare teşkilatında yer yönünden yerinden yönetim kuruluşları olan yerel yönetimlerdir. Bakanlıklar ve bunlara bağlı kuruluşların merkez ve taşra teşkilatları da merkezden yönetim başkent

¹¹ 10.06.2020 tarih ve 31151 sayılı R.G.

¹² İş durumu ve coğrafi konum göz önüne alınarak, adalet komisyonu bulunmayan yerlerde Bakanlık onayı ile müdürlükler veya müdürlüğe bağlı bürolar kurulabilir (63 nolu Kararname m. 10/2).

¹³ Yukarıda yer verildiği üzere Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü Çocuk Koruma Kanunu m. 41/A vd. hükümler çerçevesinde de görevli ve yetkili kılınmıştır.

teşkilatı içerisinde yer alır. Bu sebeple adliyeler bünyesinde Adalet Bakanlığına bağlı olarak Cumhuriyet başsavcılığının gözetim ve denetiminde kurulan Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlükleri merkezden yönetim taşra teşkilatı içinde bulunur. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü adli sahada faaliyet gösteren bir makam olarak değerlendirilebilir. Zira adli yargı içerisinde yer alan aile mahkemesi tarafından verilen ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesinde görev almakta ve bu görevi yerine getirirken hukuka aykırı işlemlerinden dolayı yine aile mahkemesinde şikâyet¹⁴ yoluna gidilebilmektedir. Eğer bir idari makam olarak kabul edilmiş olsaydı, şikâyet ve itiraz kurumları düzenlenmezdi; aksini bu kurum tarafından yapılan hukuka aykırı işlemlerin iptali için idari yargıda iptal davası açılması yönünde bir düzenlemeye yapılmırdı.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğünde müdür, yeteri kadar müdür yardımcısı ve personel ile psikolog, pedagog ve sosyal çalışmacı görevlendirilmektedir (Çocuk K. K. m. 41/A,2). Ancak çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbirlerin fiilen yerine getirilmesi, müdürlüğün görevlendireceği, psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen gibi uzmanlar tarafından sağlanacaktır. Bu şekilde uzmanın bulunmadığı yerlerde ise anılan ilam ve tedbirler öğretmeler aracılığıyla yerine getirilecektir (Çocuk K. K. m. 42/A, 5). Öte yandan müdürlüğün talebi doğrultusunda, valiliklerce kamu kurum ve kuruluşlarında görevli, psikolog, pedagog, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen gibi uzmanların yer aldığı bir görevli listesinin oluşturulması; söz konusu uzmanların yeterli sayıda bulunmaması durumunda diğer öğretmenlerin de listeye dâhil edilmesine yönelik bir düzenleme kanunda yer almaktadır. Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen sistemin işlevselliğin artırılması ve özellikle çocuk psikolojinin optimal düzeyde korunması bağlamında yapılan bu düzenleme isabetli olmuştur.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarının yerine getirileceği Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü çocuğun yerleşim yerindeki müdürlüktür (Çocuk K. K. m. 41/A, 4). Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesi açısından çocuğun yerleşim yerinin

---

¹⁴ Bkz. aşa. B,1,2.

değişirse dosya resen ilgili yer müdürlüğüne gönderilir ve ilgili müdürlük işlemlere kaldığı yerden devam eder (Çocuk K. K. m. 41/C, 10).

İlamlı icrada yetkili icra dairesi ise, İİK m. 34'e göre her icra dairesidir. Dolayısıyla İİK çerçevesinde çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrası için her yer icra dairesi yetkiliydi¹⁵.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, Çocuk Koruma Kanunu kapsamında sadece çocuk teslimine ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların yerine getirilmesinde değil, aynı zaman da bu yöndeki tedbir kararlarının da yerine getirilmesinde görevli ve yetkili kılınmıştır. Ancak kanun değişikliğinden önce İİK m. 25-m.25/b' de bu çocuk teslimine ilişkin tedbir kararlarının nasıl icra edileceği konusunda bir hüküm bulunmamaktaydı. Hatta doktrinde, tedbir kararlarının ara karar olduğu, bu sebeple ilamlı icraya konu olmayacağı; ancak söz konusu tedbir kararlarının doğrudan icra müdürü veya yazı işleri müdür marifetiyle yerine getirilebileceği ifade edilmekteydi¹⁶. Fakat 7343 sayılı Kanun ile yapılan değişiklikle bu tartışmalara son verilmiştir.

Bu kısımda 5717 sayılı Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukuki Yön ve Kapsamına Dair Kanun'a¹⁷ da yer vermek gerekir. Zira anılan Kanun m. 19 kapsamında Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü yetkilendirilmiştir. 5717 sayılı Kanun'a göre çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına ilişkin ilamlar müdürlükçe yerine getirilecektir (5717 s. K. m. 18, 1).

5717 sayılı Kanun çerçevesinde verilen geçici tedbir kararları ise Cumhuriyet başsavcılığınca, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu veya ilgili diğer kurum ve kuruluşlar aracılığıyla yerine getirilecektir. Ancak anılan Kanun kapsamındaki tedbirlerin yerine getirilmesi sırasında, çocuğun fiziksel ve zihinsel yönden zarar görmemesi için de Çocuk Koruma Kanunu'na göre ilam ve tedbir kararları yerine getirilirken bulundurulması gereken psikolog, pedagoğ, sosyal çalışmacı, çocuk gelişimci ve rehber öğretmen gibi uzmanlar (bunların yeterli sayıda olmaması hâlinde ise öğretmen) hazır bulundurulacaktır (5717 s. K. m. 18, 2; m. 21)

¹⁵ TMK m. 326 bağlamında yer alan hükme göre "Kişisel ilişki kurulmasıyla ilgili bütün düzenlemelerde çocuğun oturduğu yer mahkemesi de yetkilidir". Anılan düzenleme mahkemelerin yetkisini konu almakta ve bu sebeple ilamlı icrada uygulanamamaktaydı.

¹⁶ ÖZEKES/ERİŞİR, s. 1266; ERİŞİR, 281; AYDINLIYIM, s. 276.

¹⁷ 04.12.2007 tarih ve 26720 sayılı RG.

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nde görev yapan personellerin (müdür, müdür yardımcısı, uzman gibi), sorumluluğuna ilişkin olarak İİK m. 5'de yer alan hükme benzer bir hükme Çocuk Koruma Kanun'unda yer verilmemiştir. Her ne kadar Kanun'da açık düzenleme olmasa da Anayasa m. 129 gereğince anılan personelin kusurundan dolayı ortaya çıkan zararın karşılanması bağlamında Devlet aleyhine dava açılır. Ancak tazminat davasının şekil ve şartlarının kanunla belirlenmesi gerektiği esası da Anayasa m. 129'da kabul edilmiştir; fakat müdürlük personelinin hukuki sorumluluğuna ilişkin özel bir düzenleme bulunmamaktadır. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması sürecinde görev alan müdürlük personeli Adalet Bakanlığı tarafından görevlendirilen ve bu çerçevede adalet hizmetleri bütünü içinde yer alan adli hizmet ifasında bulunan kamu görevlisidir. Bu sebeple çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararlarının icrası bağlamında personelin kusurundan dolayı bir zarar ortaya çıkarsa bu zarar hizmet kusuru yüzünden ortaya çıktığı için idare mahkemesinde tam yargı davası açılması gerekecektir. Dolayısıyla tam yargı davasına ilişkin kural ve hükümler uygulama alanı bulacaktır.

2. Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü Kararlarına Karşı Başvurulabilecek Hukuksal Çare: Şikâyet ve İtiraz

Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü, Çocuk Koruma Kanunu çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesinde görevlendirilmiş bir kurumdur. Kanun değişikliğinden önce icra dairesinde olan görev ve yetki, yeni düzenleme ile yeni hükümler çerçevesinde anılan müdürlüğe verilmiştir.

İcra dairesinin, kanuna aykırı işlemlerinin düzeltilmesi, iptali ve yerine getirilmeyen işlemlerin yerine getirilmesi için şikâyet¹⁸ yoluna

¹⁸ Şikâyet hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. PEKCANITEZ, Hakan/SİMİL, Cemil, İcra ve İflas Hukukunda Şikâyet, 2. B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 5 vd.; KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, 3. B., Cilt 1, Evrim Dağıtım, İstanbul 1988, s. 87 vd.; KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku, Ders Kitabı, 28. B, Yetkin Yayınları, Ankara 2014, s. 67 vd.; KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayınevi, İstanbul 2016, s. 63 vd.; KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 103 vd.; YILDIRIM, M. Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 5. B., Beta, İstanbul 2012, s. 30vd.; KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3. B., Alternatif, İstanbul 2014, s. 77 vd.; PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku 10. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2012, s. 123 vd.; POSTACIOĞLU, İlhan E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku

başvurulmaktadır. İİK'da yer verilen şikâyet sebeplerinin ortaya çıkması üzerine hukuken korunmaya değer menfaati olan her ilgili icra dairesinin işlemine karşı icra mahkemesinde şikâyet yoluna gidilmektedir. Bu sebeple İİK m. 25-m.25/b hükümlerinin icrası açısından icra dairesinin kanuna aykırı işlemlerine karşı da icra mahkemesinde şikâyet yoluna gidilebilmektedir.

Çocuk Koruma Kanunu bağlamında, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesinde Adli Destek veya Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün kanuna aykırı işlemlerine karşı da başvurulacak bir hukuki imkân düzenlenmiştir. Bu hususta Çocuk Koruma Kanunu m. 41/E'de¹⁹ "şikâyet ve itiraz" başlığı altında bir hükme yer verilmiştir. Anılan hükme göre, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesinde Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nce yapılan işlemlere karşı öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yerdeki aile mahkemesine şikâyette bulunulabilir. Görüldüğü üzere, icra dairesi işlemlerine karşı öngörülen şikâyet prosedürü, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü açısından da öngörülmüştür. Ancak her iki şikâyet prosedürü arasında bazı farklılıklar bulunmaktadır:

-İİK m. 16'ya göre şikâyet yoluna icra mahkemesine gidilirken, Çocuk Koruma Kanunum 41/E'ye göre şikâyet yoluna aile mahkemesine gidilmektedir.

-İİK m. 16 ve devamında düzenlenen şikayette, şikayet sebepleri açıkça sayılmıştır. Bu kapsamda, kanuna aykırılık, hadiseye uygun olmama, bir hakkın yerine getirilmemesi veya bir hakkın sebepsiz

---

Esasları, 5. B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010, s. 57 vd.; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas hukuku Esasları, 5. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s. 61vd.; MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Cilt I, 6. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2013, s. 87 vd.; POSTACIOĞLU, İlhan E., İcra Hukukunun Esasları, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982, s. 57 vd.; ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. B., İstanbul 2004, s. 44vd.; ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. B., İstiklal Matbaası, Ankara 1960, s. 29 vd.; ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYYAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 7. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 75 vd.; ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 5. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 51 vd.; GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/KODAKOĞLU, Mehmet, İcra ve İflas Hukuku, 2. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2022, s. 63 vd..

¹⁹ Ayrıca bkz. Çocuk K. K. m. 4/B, 3-e; m. 41/C, 3-f.

sürüncemede bırakılması şikâyet sebebi olarak düzenlenmiştir. Ancak Çocuk Koruma Kanunu'nda bu şekilde bir hükme yer verilmemiştir. Çocuk Koruma Kanunu m. 41/E hükmünün lafzı yorumundan müdürlüğü her türlü işlem ve kararına karşı şikâyet yoluna gidilebileceği anlamı çıkmaktadır. Bu sebeple İİK m. 16'da olduğu gibi kanuna aykırılık gibi genel bir şikâyet sebebinin varlığında söz etmek mümkün değildir. Ancak en azından "müdürlüğün kanun veya yönetmeliğe aykırı işlem ve kararlarına karşı şikâyette bulunabilir" şeklinde bir ifadenin anılan hükümde yer alması ortaya çıkacak problemleri açısından yerinde olacaktır.

-İİK m. 16'da yer verilen şikâyet sebeplerine ilişkin olarak şikâyet süresi de değişiklik göstermektedir. Kanuna aykırılık ve hadiseye uygun olmama halinde şikâyet süresi 7 gündür²⁰; bir hakkın yerine getirilmemesi ve bir hakkın sebepsiz sürüncemede bırakılmasında ise şikâyet süresizdir. Çocuk Koruma Kanunu m. 41/E'de ise şikâyet süre bir hafta olarak belirlenmiştir.

-Yine şikâyet süresinin başlangıcı da her iki kanunda kısmen farklı düzenlenmiştir. İİK m. 16 bağlamında şikâyet, şikâyet konusu işlemin öğrenildiği tarihten 7 gün içinde yapılırken; Çocuk Koruma Kanunu m. 41/E,1'e göre şikâyet süresi öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde yapılacağı düzenlenmiştir.

-İİK çerçevesinde şikâyeti inceleyen icra mahkemesinin vermiş olduğu karar, İİK m. 363 bağlamında istinafi kabil bir kararsa, anılan karara karşı istinaf kanun yoluna başvurulur. Fakat Çocuk Koruma Kanun m. 41/E,3'e göre aile mahkemesinin şikâyet yargılaması neticesinde verdiği karara karşı, tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde itiraz edilebileceği düzenlenmiştir. Bir başka ifadeyle Çocuk Koruma Kanunu'nda aile mahkemesinin şikâyet üzerine vereceği karara karşı itiraz merciinde itiraz yoluna gidilmesi şeklinde bir hukuksal çare düzenlenmiştir. Anılan hüküm bağlamında itiraz mercii "*o yerde aile mahkemesinin birden fazla dairesinin*

²⁰ Kural olarak icra dairesi işlemlerine karşı, şikâyet süresi kural olarak yedi gündür ve bu süre kural olarak öğrenme tarihinden itibaren başlar. İcra dairesi işlemlerinin haricinde, kanunda açıkça öngörülen hallerde, iflas bürosu (İİK m. 221, 4), alacaklılar toplanması (İİK m.223, 5; m. 225), iflas idaresi (İİK m. 227) gibi organların işlemlerine karşı da şikâyet yoluna gidilebilir. Şikâyet süre, kural olarak 7 gündür. Ancak kamu düzenine aykırılık halinde şikâyet süresizdir. Yine kambiyo senetlerine mahsus haciz ve iflas yolunda bazı işlemlere karşı şikâyet süre 5 gündür (İİK m. 168,3; m. 170/a; m. 171,3; m. 172). Şikâyet süresi kanunda öngörülen bazı hallerde, öğrenme tarihinden itibaren başlamaz. Örneğin, ihalenin şikâyet yolu ile feshinde, şikâyet süresi ihale tarihinden itibaren 7 gündür (İİK m. 134, 2).

bulunması hâlinde, numara olarak kendisini izleyen daireye, son numaralı daire için birinci daireye, o yerde aile mahkemesinin tek dairesi bulunması hâlinde asliye hukuk mahkemesine, aile mahkemesi hâkimi ile asliye hukuk mahkemesi hâkiminin aynı hâkim olması hâlinde ise en yakın aile mahkemesine veya asliye hukuk mahkemesi” dir. Kararı veren aile mahkemesi dosyayı incelemesi için itiraz merciiine ivedilikle gönderir. Mercii, bir hafta içinde kararını verir ve itiraz üzerine verilen kararlar kesindir.

-İcra mahkemesinde şikâyet yoluna gidilmesi durumunda, bunun derdest takibe herhangi bir etkisi söz konusu olmaz; ancak icra mahkemesi takibin durmasına karar verebilir (İİK m. 22). Aile mahkemesinde şikâyet yoluna gidilmesi durumunda da aile mahkemesi müdürlüğün işlemlerinin yerine getirilmesini durdurabilir (Çocuk K.K. m. 41/e,2); bu konuda da aile mahkemesinin takdir hakkı bulunmaktadır. Görüldüğü üzere her iki kanuni düzenleme birbirine paraleldir.

-İcra mahkemesi, şikâyet konusu işlemi yapan icra dairesinin açıklama yapmasına ve duruşma yapılmasına gerek olup olmadığını kendisi takdir ederek duruşma yapılmasını uygun görürse ilgilileri duruşmaya çağırır ve gelmeseler bile gereken kararı verir (İİK m. 18,3). Aile mahkemesi de benzer şekilde dosya üzerinden veya gerektiğinde ilgilileri dinlemek suretiyle ivedilikle karar verir.

-Şikâyet yerinde görülürse, icra mahkemesi, yapılan işlem kanuna aykırı ise iptaline, hadiseye uygun değilse düzeltilmesine, yerine getirilmemişse yerine getirilmesine karar verir. Aile mahkemesinin nasıl karar vereceğine kanunda yer verilmemiştir. Ancak aile mahkemesi kararına karşı itiraz yoluna gidilmesi durumunda itiraz merciiinin itirazı yerinde görmesi halinde işin esası hakkında karar vereceği düzenleme altına alınmıştır. Ancak işin esası hakkında nasıl bir karar vereceğine kanunda yer verilmemiştir.

-Öte yandan icra dairesi, işlemlerine karşı şikâyetleri inceleyecek olan icra mahkemesinin denetim ve gözetimi altındayken (İİK m. 4; m. 13), müdürlük, şikâyeti inceleyecek olan aile mahkemesinin denetim ve gözetimi altında değildir.

Bazı yönleriyle farklılaşsa da, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'nün işlemleri karşı öngörülen şikâyet prosedürü, İİK' m. 16 vd.da öngörülen şikâyetten farklı değildir. Bu sebeple hüküm bulunmaması ve sorunla karşılaşılması halinde İİK'nın şikâyete ilişkin hükümleri niteliğine uygun düştüğü ölçüde aile mahkemesi tarafından da uygulanabilmelidir. Bu hususta Çocuk Koruma Kanunu'nun ilgili bölümünde

hüküm olmayan hallerde İİK'ta yer alan şikâyet hükümlerinin uygulanabileceğine ilişkin bir atıf hükmünün yer almasının isabetli olacağı kanaatindeyiz.

B. Çocuk Teslimine İlişkin İlam veya Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesi

1. Genel Olarak

Çocuk teslimine ilişkin ilam ya da tedbir kararlarının gereğini *yükümlü taraf* rızası ile yerine getirmese, *hak sahibi* ilam ya da tedbirin yerine getirilmesi için Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'ne başvuracaktır (Çocuk K. K. m. 42/B,1).

Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen maddelere bakıldığında ilamların icrasına ilişkin İİK m. 25-m.25/b hükümlerinde olduğu gibi "alacaklı" ve "borçlu" kavramları kullanılmamış; bunların yerine "hak sahibi" ve "yükümlü" kavramları tercih edilmiştir. Bu kavramlar, İİK m. 25-m.25/b çerçevesinde çocuğun taşınır bir mal gibi kabul edilmesinin neden olduğu algıdan ve uygulamadan uzaklaşılması düşüncesiyle isabetli olarak tercih edildiği kanaatindeyiz. Dolayısıyla Çocuk Koruma Kanunu kapsamında öngörülen yeni sistem, ilamlı icrada olduğu gibi çocuğun taşınır bir mal gibi muameleye tabi tutulmaması amacıyla getirilmiştir.

Öte yandan İİK m. 25-25/b çerçevesinde çocuk teslimine ilişkin tedbir kararlarının icra edilmesi hususu düzenlenmemiştir. Fakat yeni düzenleme ile Çocuk Koruma Kanunu'nda çocuk teslimine ilişkin tedbir kararlarının yerine getirilmesi hususunu da ilamların yerine getirilmesiyle birlikte düzenlenmiştir.

Hak sahibinin talebini alan müdürlük, yükümlü tarafa, hak sahibine çocuğu teslim etmesi için belirlediği gün ve saatte belirlediği yere getirmesini derhal bildirecektir (Çocuk K. K. m.41/B,2). Müdürlük bildirimini yaparken Tebligat Kanunu hükümleri çerçevesinde, hak sahibinin talebi doğrultusunda çocuğun teslim edilmesi gerektiği yönündeki söz konusu bildirim tebliğ etmek zorunda değildir; aksine müdürlük her türlü iletişim vasıtasını kullanarak yükümlüyle iletişime geçebilir (Çocuk K. K. m.41/B,2). Örneğin, müdürlük bildirim yapılması için, yükümlüyü telefonla arayabilir, mail gönderebilir. Müdürlük kullandığı iletişim vasıtasıyla yükümlü ile irtibata geçbilse de geçemese de bunu tutanağa geçirmesi gerekecektir.

2. İrtibat Kurulan Yükümlünün Rızasıyla Yerine Getirilmesi

Kendisi ile irtibata geçilen yükümlü, çocuğu belirlenen gün, saatte belirlenen yere getirirse, herhangi bir problem olmayacaktır. Bu kapsamda çocuk hak sahibine teslim edilecek ve ilam ya da tedbir kararının gereği yerine getirilmiş olacaktır.

3. Teslim Emri Gönderilmek Suretiyle Yerine Getirilmesi

Çocuğu belirlenen günde, saatte ve yerde teslimi için yükümlü ile irtibat kurulamazsa veya irtibat kurulup da yükümlü çocuğu belirlenen gün ve saatte belirlenen yere getirmeyeceğini beyan ederse ya da yükümlü çocuğu getirmezse, müdürlük derhal yükümlüye usulüne uygun şekilde düzenlenmiş bir "teslim emri" gönderecektir (Çocuk K. K. m.41/B,3). İşte çocuğun teslimine ilişkin teslim emri Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilecektir. Usulüne göre düzenlenecek teslim emrinde kanunen bulunması gereken kayıtlar şunlardır:

- "Müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.

-Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.

-Çocuğu getirmez veya haklı mazereti nedeniyle müdürlükçe alınmasını talep etmezse, çocuğun, uzman veya öğretmen marifetiyle gerekirse kolluktan yardım alınarak ve zor kullanılarak teslim alınacağı.

-Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.

-Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunabileceği".

Yükümlü teslim emrinin gereği olarak müdürlüğün belirlediği yere çocuğu getirebilir veya haklı bir mazereti varsa çocuk bizzat müdürlükçe de alınabilir. Bu şekilde alınan çocuk hak sahibine teslim edilecektir (Çocuk K. K. m. 41/B,4).

Yükümlü teslim emrinin gereğini yerine kendi rızasıyla getirmezse, çocuk nerede olursa olsun, gerekirse kolluktan da yardım istenilerek müdürlükçe alınacak ve hak sahibine teslim edilecektir. Eğer kolluktan yardım istenirse, görevli personel zor kullanma dâhil olmak üzere bu husustaki talepleri derhal yerine getirecektir (Çocuk K. K. m. 41/B,5; 5717 s. K.

m. 20). Bu şekilde ilam ya da tedbir hükmü yerine getirilerek çocuk alınarak hak sahibine teslim edilir.

Çocuk teslimine ilişkin ilam ya da tedbir kararının müdürlükçe yerine getirilmesi bağlamında yükümlüye teslim emri gönderilmesi üzerine, teslim emrine aykırı hareket edenler ve emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, söz konusu fiillerin gerçekleşmesinden itibaren bir ay içinde şikâyet üzerine üç aya kadar disiplin hapsine mahkûm edilirler. Bu durumda gerçekleştirilen hukuka aykırı fiilin suç teşkil etmesi önemli değildir (Çocuk K. K. m. 41/F, 1). Anılan durumda şikâyet üzerine inceleme yapıp karar verecek olan merci işlemi gerçekleştirecek olan müdürlüğü bulunduğu yerdeki aile mahkemesidir (Çocuk K. K. m. 41/F, 4). Aile mahkemesi şikâyet üzerine, şikâyet olunana şikâyet dilekçesi ile birlikte meşruatlı davetiye gönderir. Anılan davetiyede duruşma gün ve saati, savunma ve delillerin duruşma gününe kadar bildirilmesi; duruşmaya gelinmemesi halinde yoklukta yargılamaya devam edileceği ihtar edilir. Mahkeme, şikâyet olunanın, duruşmaya gelmesi halinde savunmasını alıp gerekli araştırmayı yapıp, şikâyete konu olduğu üzere teslim emrine aykırı hareket ettiği ya da emrin gereğinin yerine getirilmesini engellediği veyahut sürenin bitmesine rağmen çocuğu belirlenen yere getirmedeği sonucuna varırsa disiplin hapsi ile cezalandırılmasına; aksi halde şikâyetin reddine karar verir²¹ (Çocuk K. K. m. 41/F, 5). Aile mahkemesinin vereceği karara karşı tebliğ tarihinden itiraz edilebilir. Süresi içinde itiraz yoluna gidilirse itiraz üzerine merciin vereceği karar kesindir; itiraz yoluna gidilmemesi halinde ise aile mahkemesinin kararı ise kesinleşir (Çocuk K. K. m. 41/F, 8'in atfıyla m. 41/E). Disiplin hapsine ilişkin aile mahkemesinin kararının kesinleşmesinde itibaren iki yıl içinde, Cumhuriyet başsavcılığı tarafından infaz edilir (Çocuk K. K. m. 41/F, 6).

4. İrtibata Geçilmeden ve Teslim Emri Tebliğ Edilmeden Yerine Getirilmesi (Özellikle Çocuğun Üstün Yararının Bulunması Halinde)

Bazı hallerde yükümlüyle irtibata geçilmeksizin veya ona teslim emri tebliğ edilmeksizin de çocuk teslimin sağlanması için gereken işlemler müdürlükçe yerine getirilir. Bunlardan ilki, çocuk hak sahibine teslim edildikten sonra yükümlü, haklı bir sebep olmaksızın çocuğu tekrar alırsa yeni bir hükme, irtibata geçmeye ve teslim emri tebliğine gerek

²¹ Şikâyetten vazgeçilmesi hâlinde veya birinci ve üçüncü fıkralar bakımından çocuğun velayet hakkı sahibine teslim edilmesi durumunda dava ve bütün sonuçlarıyla beraber ceza düşer (Çocuk K. K. m. 41/F, 7).

olmaksızın çocuk nerde bulunursa bulunsun müdürlük alınarak hak sahibine teslim edilir (Çocuk K. K. m. 41/B, 6).

İkinci olarak çocuğun üstün yararının gerektirdiği hâllerde müdürlük, yükümlüyle irtibata geçmeye veya teslim emri tebliğine gerek olmaksızın çocuk nerede bulunuyorsa alır ve hak sahibine teslim eder (Çocuk K. K. m. 41/B, 7). Benzer şekilde 5717 sayılı Kanun çerçevesinde çocuğun iadesine veya şahsî ilişki kurulmasına dair ilamlar teslim emri tebliğ edilmeksizin yerine getirilecektir (5717 s. K. m. 18, 1).

Çocuğun üstün yararı gereğince yükümlü ile irtibata geçmeden veya ona teslim emri tebliğ etmeden ilam ya da tedbir kararının yerine getirilmesi kanunen mümkün hale getirilmiştir. Ancak üzerinde durulması gereken kavram çocuğun üstün yararı kavramıdır. Bu kavramına ilişkin olarak genel geçer bir tanıma ne iç hukukta ne de uluslararası sözleşmelerde yer verilmiştir. Zira anılan kavramın uygulama alanının geniş olması, çocukların karşılaştığı tehlikeler ve bunların sonuçlarının, aile yapısının, bedensel ve ruhsal gelişimlerinin, çevre koşullarının farklı olması²² buna imkân vermemektedir²³. Ancak doktrinde bu kavramın nasıl anlamlandırılması gerektiği yönünde görüşler ileri sürülmüştür.

Doktrinde ileri sürülen bir görüş²⁴, çocuğun bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, kültürel, ahlaki, hukuki ve ekonomik bakımlardan dengeli, sağlıklı ve özgür biçimde geliştirilmesini, korunup kollanmasını çocuğun üstün yararı olarak tanımlamaktadır. Diğer bir görüş²⁵ ise anılan kavramı velayet veya kişisel ilişki bağlamında çocuğun gelişimini sağlayacak etkenlerin birleşimi olarak tanımlamaktadır. Bir başka görüş²⁶ ise çocuğun üstün yararı kavramının hâkimin takdirine açık esnek bir hakkaniyet kavramı olduğunu ifade etmektedir. Çocuğun üstün yararı çocuğun kısa vadeli çıkarı değil; aksine geniş kapsamlı ve uzun vadeli bireysel ve çevresel bakımdan yararı olarak dikkate alınmalıdır²⁷. Bu çerçevede çocuğun

²² ELÇİN GRASSİNGER, Gülçin, Türk Medeni Kanunu'nda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, oniki levha, İstanbul 2009, s. 58.

²³ MARDİN, s. 30.

²⁴ AKYÜZ, Emine, Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması, 4. B., Pegem Yayıncılık, Ankara 2015, s. 50.

²⁵ KELLY, Joan, "The Best Interest of Child: A Concet in Search of Meaning, Family and Conciliation Courts Review", Vol. 35, No. 4, 1997, s. 378 (Naklen Mardin, s. 31).

²⁶ SEROZAN, Rona, Çocuk Hukuku, 2. (2. Baskıdan tıpkı) B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017, s. 65.

²⁷ SEROZAN, s. 65.

üstün yararının tespiti kanunlarda hâkimin takdir yetkisine bırakılmıştır. Hâkim çocuğun üstün menfaatinin tespitinde bilimsel ve objektif esaslar çerçevesinde somut olay bağlamından değerlendirmede bulunmalı ve bu kapsamda psikoloji, sosyoloji, gerekirse tıp gibi bilimlerden yardım alınmalıdır²⁸. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam ve tedbir kararlarının icrası bağlamında Çocuk Koruma Kanunu Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü'ne de çocuğun üstün yararının belirlenmesinde takdir yetkisi tanımaktadır (Çocuk K. K. m. 41/B, 7). Bu kapsamda müdürlük çocuğun üstün yararını somut olayın özellikleri bağlamında değerlendirerek, gerekirse, yükümlü ile irtibata geçmeden ve ona teslim emri göndermeden çocuğun teslim alınması yoluna gidebilir. Örneğin, çocuk kendinde bulunan annenin ve babanın sürdürmüş olduğu kötü yaşan nedeniyle çocuğun korunma, barınma ve beslenmesi bakımından ondan bir an evvel alınmasını gerektiriyorsa, müdürlük kendine başvuran hak sahibinin talebi üzerine, çocuğun mevcut durumundan da bilgi sahibi olması üzerine yükümlüye herhangi bir bildirim yapmadan veya teslim emri göndermeden direkt çocuğun alınıp hak sahibine verilmesini sağlayabilir.

İrtibata geçmeden ve teslim emri tebliğ etmeden çocuğun bulunduğu yer tespit edilerek çocuk alınır ve hak sahibine teslim edilir. Teslim emri tebliğ edilmediği için yükümlüye ayrıca disiplin hapsine ilişkin ihbarda bulunulamayacak ve dolayısıyla bu kapsamda yükümlü hakkında disiplin hapsi uygulanmayacaktır.

C. Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Yönelik İlam veya Tedbir Kararlarının Yerine Getirilmesi

1. İrtibat Kurulan Yükümlünün Rızasıyla

Yükümlü, çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararının gereğini rızasıyla yerine getirmez ise, çocuk tesliminde olduğu gibi, hak sahibi müdürlüğe başvurarak, ilamın yerine getirilmesini talep edecektir (Çocuk K. K. m. 41/C, 1). Yine çocuk tesliminde olduğu gibi, talebi alan müdürlük herhangi bir iletişim vasıtasıyla yükümlü ile irtibat kuracaktır. Bu kapsamda müdürlük ilam veya tedbir kararında belirlenen gün ve saatte çocuğun hak sahibine teslim edilmesi için belirlenen yere getirilmesini yükümlüye bildirecek ve bu bildirim yapıldığını tutanağa geçirecektir. Eğer müdürlük yükümlü ile irtibat kuramaz ise irtibat

²⁸ AKYÜZ, s. 52; ELÇİN GRASSİNGER, s. 58; MARDİN, s 31; GAYRETLİ AYDIN, s. 18.

kurulamadığını da tutanağa geçirecektir (Çocuk K. K. m. 41/C, 2). Yükümlü kurulan irtibat sonucu çocuğu belirlenen gün ve saatte belirlenen yere getirirse, çocuk hak sahibine teslim edilir.

2. Teslim Emri Gönderilmek Suretiyle

Çocuğu belirlenen günde, saatte ve yerde teslimi için yükümlü ile irtibat kurulamazsa veya irtibat kurulup da yükümlü çocuğu belirlenen gün ve saatte belirlenen yere getirmeyeceğini beyan ederse ya da yükümlü çocuğu getirmese, müdürlük derhal yükümlüye usulüne uygun şekilde düzenlenmiş bir "teslim emri" gönderecektir (Çocuk K. K. m.41/C,3). İşte çocuğun teslimine ilişkin teslim emri Tebligat Kanunu hükümlerine göre yükümlüye tebliğ edilecektir. Usulüne göre düzenlenecek teslim emrinde kanunen bulunması gereken kayıtlar şunlardır:

- *"İlam veya tedbir kararında belirtilen gün ve saatte, gün ve saatin belirtilmemesi hâlinde müdürlük tarafından belirlenen gün ve saatte çocuğu emirde belirtilen yere getirmek zorunda olduğu.*

-*Çocuğu emirde belirtilen yere getirmesine engel teşkil edecek derecede haklı bir mazereti varsa teslim gününden önce müdürlüğe bildirimde bulunarak çocuğun müdürlükçe alınmasını talep etmesi gerektiği.*

-*İlam veya tedbir kararı kapsamında emrin tebliğinden sonraki dönemde de (a) ve (b) bentlerindeki yükümlülüğünün devam edeceği, bunun için yeniden emir çıkarılmayacağı.*

-*Emrin gereğinin yerine getirilmemesi hâlinde disiplin hapsiyle cezalandırılacağı.*

-*Yerleşim yeri veya iletişim bilgilerinin değişmesi hâlinde yeni adres veya iletişim bilgilerinin müdürlüğe derhâl bildirilmesi gerektiği.*

-*Müdürlükçe yapılan iş ve işlemlere karşı, öğrenme veya tebliğ tarihinden itibaren bir hafta içinde, işlemi yapan müdürlüğün bulunduğu yer aile mahkemesine şikâyetle bulunulabileceği".*

Teslim emrinin tebliğ alan yükümlü, emrin gereğini yerine getirirse²⁹, yani belirlenen gün ve saatte belirlene yere çocuğu getirirse ya da haklı mazereti nedeniyle çocuğun müdürlükçe alınmasını talep ederse gerektiğinde hak sahibi de hazır bulundurulmak suretiyle çocuk alınarak hak sahibine teslim edilir. Fakat hak sahibi teslim emrinin tebliğinden

²⁹ İlam veya tedbir kararını rızasıyla yerine getirdiğini iddia eden yükümlü, ikinci fıkra uyarınca yapılan bildirim veya bu bildirim yapılamamışsa üçüncü fıkra uyarınca gönderilen teslim emrinin haksız olduğunu süresi içinde şikâyet yoluyla ileri sürebilir (Çocuk K. K. m.41/C, 9).

sonra, emirde belirtilen teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini fiziki ortamda yazılı olarak ya da elektronik ortam veya ilk başvuru sırasında beyan ettiği iletişim vasıtasıyla bildirmek zorundadır. Hak sahibinin bildirimde bulunmadığı halde veya gelemeceğini bildirdiği durumda müdürlük, hak sahibi nezdinde gerçekleşen bu hususu ve çocuğu getirmek zorunda olmadığını yükümlüye bildirir ve bütün bu işlemleri tutanak altına alır (Çocuk K. K. m.41/C, 7). Ancak, hak sahibi, teslim emrinin tebliğinden sonra, teslim saatinden en az kırk sekiz saat önce çocuğu teslim almaya geleceğini bildirmesine rağmen haklı bir mazereti olmadan iki kez üst üste ya da bir yıl içinde 3 defa çocuğu almaya gelmezse, müdürlük dosyanın işlemde kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüzlüğüne karar verecektir. (Çocuk K. K. m. 41/C, 12). Yükümlünün teslim emrinin gereğini kendi rızasıyla yerine getirmesi ve bunun en az bir yıl sürmesine ilaveten çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik devam edecek olan süreçte de mahkeme kararına uygun şekilde hareket edeceğini taahhüt etmesi durumunda, müdürlük, çocuğu teslim almakla görevli olan uzmanın da görüşünü alarak dosyanın işlemde kaldırılmasına ve teslim emrinin hükümsüz hale gelmesine karar verebilecektir. Fakat yükümlü müdürlük nezdinde yerine getirdiği taahhüdü yerine getirmezse, hak sahibinin talebiyle yükümlüye tekrar teslim emri tebliğ edilir (Çocuk K. K. m. 41/C, 13). Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararlarının yerine getirilmesi bağlamında Çocuk Koruma Kanunu'nda öngörülen yeni sistemde, yukarıda ifade edilen durumlarda dosyanın işlemde kaldırılması ve teslim emrinin hükümsüz olacağı ifade edilmektedir. Anılan işlemlerin hukuki sonuçlarının ne olacağı hususunda ise Kanun'da herhangi bir hüküm bulunmamaktadır. Örneğin, Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 150'de dosyanın hangi hallerde işlemde kaldırılacağı, ne zaman yenileme talebinde bulunulacağı ve yenileme talebinde bulunulmaması halinde hangi hukuki sonuçların ortaya çıkacağı açıkça düzenlenmiştir³⁰. Bu tarz bir düzenlemeye Kanunda yer verilmemiştir. Dosyanın işlemde kaldırılması ve bunun neticesi olarak önceden gönderilen teslim emri hükümsüz olmakta; hak sahibi tekrar kişisel ilişki kurmak istiyorsa, yeniden talepte bulunacaktır. Hak sahibinin işlemde kaldırılan dosya bağlamında yeniden talepte bulunmasını yenileme talebi olarak kabul edebiliriz; zira

³⁰ Dosyanın işlemde kaldırılmasına ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. RÜZGARESEN, Cumhur, Medeni Usul Hukukunda Dosyanın İşlemde Kaldırılması, Yetkin Yayınları, Ankara 2021, s. 109 vd..

talebe konu olan mahkeme kararı halen geçerliliğini korumaktadır. Anılan durumlarda yenileme talebinde bulunulması üzerine yükümlüye yeniden teslim emri tebliğ edilecektir³¹.

Yine çocuğun yerleşim yeri değişirse dosya ilgili yer müdürlüğüne resen gönderilir ve yeni yerleşim yeri müdürlüğü, teslim emri çerçevesinde sadece teslimin gerçekleştirileceği yeni yeri yükümlüye tebliğ edecektir ve bu durumu hak sahibine her türlü iletişim kanalıyla bildirecektir (Çocuk K. K. m. 41/C, 10). Ancak hak sahibi de çocuğu süresinin bitiminde belirlenen yere getirmek ve yükümlüye teslim etmek zorundadır. Müdürlük bu hususa ilişkin olarak hak sahibine ayrıca ihtarda bulur. İhtarda, hak sahibine, kendisine tanınan sürenin sonunda çocuğu belirlenen yere getirmek zorunda; çocuğu getirmezse veya kendisinden kaynaklanmayan makul sebepler haricinde geç getirirse disiplin hapsiyle cezalandırılacağı, hakkında suç duyurusunda bulunulacağı yer almaktadır. Anılan ihtara rağmen, hak sahibi çocuk, belirlenen yere getirilmezse onun hakkında müdürlük suç duyurusunda bulunulur ve yükümlü bu duruma ilişkin olarak bilgilendirilir (Çocuk K. K. m.41/C, 4).

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik olarak teslim emri gereği çocuk hak sahibine teslim edilir ve hak sahibine tanınan sürenin sonunda çocuğu geri getirdiği zaman yükümlü veya yükümlünün belirlediği kişiye çocuğun teslimi mümkün olmazsa, çocuk hak sahibinde kalmaya devam eder. Ancak çocuğun, hak sahibinde de kalması mümkün olmazsa, müdürlüğü talebiyle aile ve sosyal hizmetler il müdürlüğüne geçici olarak barınması için tedbir kararı alınır (Çocuk K. K. m.41/C, 5).

Çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararlarının yerine getirilmesi için yükümlüye teslim emri gönderilmesi üzerine, teslim emrine aykırı hareket edenler ile emrin gereğinin yerine getirilmesini engelleyenler, hukuka aykırı fiilin gerçekleştiği tarihten itibaren bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine üç gün ile on gün arasında disiplin hapsiyle cezalandırılacaktır. Benzer şekilde, çocukla kişisel ilişki kurulması sağlanan hak sahibi de süresinin bitiminde çocuğu belirlenen yere getirmezse, bir ay içinde yapılacak şikâyet üzerine fiili suç oluştursa bile

³¹ Dosyanın işlemde kaldırılması ve teslim emrinin hükümsüzlüğüne ilişkin olarak, bu kısım hükümlerinin uygulanmasına ilişkin olarak çıkarılacak yönetmelikte açıklık getirilmesi uygun olacaktır

üç aya kadar disiplin hapsi ile cezalandırılacaktır (Çocuk K. K. m. 41/F, 2, 3)³².

D. Çocuğun Teslim Edileceği Yerler

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ya da tedbir kararlarının yerine getirilmesi bağlamında çocuğun tesliminin hangi mekânlarda gerçekleştirileceği Çocuk Koruma Kanunu m. 41/D' de açıkça düzenleme altına alınmıştır. Anılan hükme göre, müdürlüğün talebi doğrultusunda valilikler ve belediyeler tarafından çocuk tesliminin gerçekleştirileceği uygun mekanlar belirlenir, bulunmaması halinde ise oluşturulur. Ayrıca belirlenen mekâna ulaşımın sağlanması bağlamında araç ve sürücü tahsisi de gerçekleştirilir.

Öte yandan anılan mekanların belirlenmesi, yoksa oluşturulması, döşenmesi, güvenliğinin sağlanması ve teslim hizmetinin sunulmasında ilgili kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler müdürlüğe destek sağlamakla ödevli kılınmıştır (Çocuk K. K. m. 41/D, 2).

E. Giderlerin Karşılanması

İİK m. 25-m. 25/b kapsamında çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrasında takip giderleri ortaya çıkmaktaydı ve bu giderlerden birinin sorumlu olması gerekmektedir. Takip giderlerinden sorumluluk, İİK m 15 ve m. 59'da yer alan genel hükümler gereğince borçluya aittir ve fakat alacaklı yapılmasını istediği işlemin giderini peşin yatırmak durumundadır³³. HMK m. 312, 2 hükmünün kıyasen uygulanması neticesinde, borçlu ilamlı icra bağlamında icra emrini tebliğ aldıktan sonra yedi gün içinde icra emrinin gereğini yerine getirmiş ve davranışlarıyla kendisine karşı takip başlatılmasına sebebiyet

³² Disiplin hapsi bağlamında çocuk teslimine ilişkin ilam ya da tedbir kararlarının yerine getirilmesi kısmında yaptığımız açıklamalar aynen burası içinde geçerlidir (bkz. yuk. B, II,3).

³³ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYVAZ/HANAĞASI, s. 89-90; KURU, El Kitabı, s. 122; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 81; ATALI/ERMENEK/ERDOĞAN, s. 80-81; KURU, İstinaf, s. 74. "İİK'nın 25. maddesine göre çocuk teslimine dair olan ilam icra dairesine verilmesi üzerine borçluya 24. Maddede yazılı şekilde bir icra emri tebliğ edilir. Nitekim olayımızda da borçluya bir icra emri tebliğ edilmiştir. Bu tebligat üzerine çocuğun anne tarafından babaya ilamda belirtildiği şekilde teslimi gerekir. Annenin bu mükellefiyetini yerine getirmemesi üzerine ilamın zorla infaz edildiğine ve alacaklının icra memurunu teslimine icbar için götürdüğü konusunda dosyada bir bilgi ve belge yoktur. Annenin icra emrine karşı direnmesi sabit olmadan alacaklının icra memurunu kendiliğinden götürmesi sonucu yapılan masrafları borçludan istemeye hakkı yoktur." (12. HD, 28.05.1997, 5845/6259: Mardin, s. 147, dn. 184).

vermemişse icra harç ve giderlerinden sorumlu tutulmaması gerektiği ifade edilmektedir³⁴.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrasında icra takip giderlerinden kimin sorumlu olacağı konusu doktrinde ve yargı kararlarında tartışmalara neden olmuştur. Yargıtay kararlarında genellikle, ilamlı icra takibe göre kalmaksızın borçlu ilamın gereğini yerine getiriyor veyahut kendi davranışıyla ilamlı icranın başlama-sına sebep olmuyorsa, yani, borçlunun çocuk teslimi veya kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilamların gereğinin yerine getirilmesine engel davranış-larda bulunmadıkça ve bu sebeple icra takibine sebep olduğu ispatlanma-dıkça³⁵ takip giderlerine mâhkum edilemeyeceğine; aksine talepte bulu-nan alacaklının yapılan masraflara katlanması gerektiğine

³⁴ ARSLAN/YILMAZ/TAŞPINAR AYYVAZ/HANAĞASI, s. 89-90; KURU, El Kitabı, s. 122; KURU/ARSLAN/YILMAZ, s. 81; KURU, İstinaf, s. 74.

³⁵ “Anılan kararda müşterek çocuğun anne tarafından belirtilen yere götürüleceğine dair bir ibare bulunmamaktadır. Bu nedenle baba, çocuğu ile kişisel ilişkisini temin amacıyla yaptığı masrafları, ulaşım ve benzeri sair giderleri üstlenmek zorundadır. İlamın infazının borçlu tarafından engellendiği iddiası da kanıtlanmış değildir.” 12. HD, 15.06.2006, 10187/12876: Mardin, s. 149, dn. 186. “ilam gereğini yerine getirmediğinden alacaklının icra müdürlüğü aracılığı ile ilamın infazını temin etmek zorunda kaldığı anlaşılmaktadır. İcra takibine sebebiyet verildiğinden borçlunun takip masraflarını karşılaması gerekir. Merciiçe (icra mahkemesince) şikâyetin bu nedenle kabulüne karar vermek gerekirken, yazılı şekilde reddine karar verilmesi isabetsizdir” (12. HD, 12.02.2004, E. 2003/25314, K. 2004/2441: ÖZBAY, İbrahim, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, e-Akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 2009/84, <http://www.e-akademi.org/makaleler/iozbay-2.htm>, Erişim Tarihi: 30.12.2021.

hükmetmiştir³⁶. Bu hususta doktrinde ileri sürülen bir görüşe³⁷ göre, genel kural (İİK m. 15) çerçevesinde kişisel ilişki kurulmasına yönelik takip masraflarından (harçlar, vekâlet ücreti gibi) borçlunun sorumlu olması gerekir. Ancak, takip masrafları dışında, çocukla kişisel ilişki kurulması için gerekli olan ulaşım, çocuğu teslim alma ve teslim etme masraflarının alacaklı kişi tarafından karşılanması gerektiği ileri sürülmektedir.

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesinde ortaya çıkacak giderlerin karşılanması açısından Çocuk Koruma Kanunu m. 41/H'de yeni bir hükme yer verilmiştir. Buna göre, anılan ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak olan işlemler tüm harçlardan istisna tutulmuş ve söz konusu iş veya işlemlerin yürütülmesi için avukatlık ücreti hariç, yapılacak bütün masraflar, Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır³⁸.

³⁶ “Şahsi münasebet tesisine yönelik giderlerin genel takip giderleri gibi düşünülmesi yerinde olmaz. BK'nın 73/3. maddesinde açıklandığı üzere, anılan maddenin 1 ve 2 numaralı bentleri dışında kalan borçları borçlunun bulunduğu yerde itfa zorunluluğu vardır. Bu nedenle çocuğun nezdinde bulunduğu anne veya babadan alınıp diğer tarafa teslimi işleminin çocuğun ve borçlu kişinin bulunduğu yerde gerçekleşmesi gerekir. O halde çocuğun diğer tarafla olan ilişkisini sağlamak için icra dairesine getirilmesi veya alacaklı olan ve talepte bulunan tarafın ikametgahında teslim edilmesi düşünülemez. Zira bu düşünce tarzı, çocuğun yararına ve her şeyden evvel korunması gereken sıhhi durumuna da uygun düşmeyecektir. Bu durumda istek sahibi anne veya baba, çocuğun bulunduğu yere gitmek ve oradan çocuğu teslim almak ve yine aynı şekilde ve yerde teslim etmek yükümlülüğü altındadır. Bu nedenle istek sahibi çocuğu teslim almak ve teslim etmek için yaptığı giderleri de üstlenmek zorundadır ve diğer taraftan isteyemez. Meğer ki, teslim işlemine diğer diğer tarafın yani çocuğun elinde bulunduğu anne veya babanın mâni olduğu iddia ve ispat edilmiş olsun. Somut olayda, müşterek çocuk ile baba arasında ilamda belirtilen günlerde şahsi münasebet tesisi sağlamak amacıyla anneye 3 örnek icra emri tebliğ olunmuş, 12.02.2011 ve devam eden aylarda da çocuk icra marifetiyle babaya teslim edilmiştir. 07.06.2011 tarihinde şikâyet eden icra dairesine başvurarak, ilam hükmüne rağmen eşinin, çocuğu kendisine teslim etmeyerek icra takibine sebebiyet verdiğinden yapılan masrafların eşinden alınması için muhtıra çıkartılmasını talep etmiş, icra müdürlüğünce 14.06.2011 tarihinde bu talep, annenin teslimde herhangi bir zorluk çıkarmadığından bahisle reddedilmiştir. Borçlunun çocuk tesliminde bir engeli bulunduğu ispat edilmeden şahsi münasebet tesisi ile ilgili yapılan giderler borçludan istenemez.” 12. HD, 27.03.2012, E. 2011/25080, K. 2012/9796: MARDİN, s. 148, dn. 186.

³⁷ ÖZBAY, agm (<http://www.e-akademi.org/makaleler/iozbay-2.htm>).

³⁸ Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına dair ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin işlemleri hafta sonu ve resmî tatil günlerinde yerine getirmek üzere görevlendirilen uzman ve öğretmenlere bu kapsamda fiilen görev yaptıkları her teslim işlemi için, görevlendirilen diğer kişilere ise bu kapsamda görev yaptıkları her gün için (500) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan kat-sayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarda ödeme yapılır. Bu kapsamda uzman ve

Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına ilişkin ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesi bağlamında yapılan en önemli değişikliklerden biri kanaatimizce harçlar ve masraflar konusunda olan bu değişikliktir. Bu kapsamda hak sahibi veya yükümlü maddi külfet altında ezilmeden, rahat bir şekilde çocuğu teslim alabilecek veya onla kişisel ilişki kurabilecek. Bu durum aslında çocuğun üstün yarına uygunluk arz etmektedir. Özellikle çocukla kişisel ilişkinin kurulması belirli aralıklarla düzenli olarak devam eden bir süreçtir ve bu süreçte her seferinde masrafları ödemek durumunda kalan hak sahipleri bir süre sonra maddi külfete katlamayacak ve ilişkiler kopma noktasına gelecektir³⁹. Bu sebeple yeni düzenleme ile kişiler masrafların maddi külfeti altında ezilmeden çocuğuyla kişisel ilişki kurabilecek ve bu da çocuğun psikolojik ve fiziksel gelişimine önemli katkı sağlayacaktır. Fakat mevcut düzenlemenin suiistimallere de açık olduğunu söylemek gerekir. Her ne kadar maddi durumu elverişli olmayanlar açısından son derece yerinde bir düzenleme olsa da maddi durumu çok iyi olan kimseler açısından aynı şeyi söylemek mümkün değildir. Bu sebeple adli yardımda (HMK m. 334 vd.) olduğu gibi belirli şartlar dahilinde anılan ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin yapılacak olan işlemlerin tüm harçlar ve masraflardan muaf olacağı şeklinde düzenleme yapılması isabetli olacaktır. Zira bu tarz bir düzenleme suiistimalleri de engelleyecektir.

F. Zaman Bakımından Uygulanma

7343 sayılı Kanun'un m. 48 ile Çocuk Koruma Kanunu'na geçici m. 2 eklemiştir. Anılan geçici madde İİK'dan kaldırılan hükümler ile Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen hükümlerin zaman bakımından uygulanmasına ilişkin geçiş hükümlerini içermektedir.

7343 sayılı Kanun'un hükümleri yayınlandığı tarihte (30.11.2021) yürürlüğü girdiği (7343 s. K. m. 57) için aslında İİK m.25-25/b hükümlere mülga olmuştur. Fakat bu hükümlerin uygulanmasına kısmen devam edilecektir. Zira, Çocuk Koruma Kanunu m 41/a vd. hükümlerinin yürürlüğe girmesi her ne kadar 30.11.2021 tarihinde olsa da, geçici m. 2

öğretmenlere bir ayda yapılacak ödeme tutarı (10000) gösterge rakamının, görevlendirilen diğer kişilere ise (5000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayıyla çarpımı sonucu bulunacak tutarı geçemez. Bu ödemedeki damga vergisi hariç herhangi bir vergi ve kesinti yapılmaz. Bu fıkra uyarınca yapılacak ödemelerden kadrolu veya sözleşmeli olup olmadığına bakılmaksızın görevlendirilen tüm personel yararlanır (Çocuk K. K. m. 41/H, 2).

³⁹ KOÇYILDIRIM, s. 323-324.

bağlamında, anılan hükümlerin ülke genelinde uygulanması kademeli olarak gerçekleşecektir. Yani çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik hükümlerin ülkenin her yerinde uygulanmasına aynı anda başlanamayacaktır.

Adalet Bakanlığı Çocuk Koruma Kanunu m 41/a vd. hükümlerinin hangi il veya ilçede uygulanacağını belirleyecektir ve uygulamaya burarlardan başlanacaktır. Çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesine ilişkin olarak 7343 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği tarihten itibaren altı ay içinde (yani, 30.05.2022'e kadar) yönetmelik çıkarılacaktır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 1). Anılan yönetmelik çıkarılıp yürürlüğe girdikten sonra en geç bir yılın sonunda (yani en geç, 30.05.2023'e kadar) anılan hükümlerin ülke genelinde uygulanmasına başlanacaktır. Çocuk Koruma Kanunu m 41/a vd. hükümlerinin ülke genelinde uygulanması kademeli olacağı için Adalet Bakanlığı, hangi il veya ilçelerde ne zaman uygulamaya başlanacağını resmi internet sitesinden duyuracaktır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 2). Dolayısıyla, söz konusu hükümlerin uygulanmadığı yerlerde yürürlükten kaldırılan İİK m. 25-25/b hükümleri uygulanmaya devam edecektir (Çocuk K. K. geçici m. 2, 3). Ancak Çocuk Koruma Kanunu m. 41/A vd. hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra, bu hükümlerin uygulanmadığı yerlerde de çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve tedbir kararlarının yerine getirilmesi bağlamında icra dairesi nezdinde yapılacak takip işlemleri tüm harçlardan muaf olmakla birlikte avukatlık ücreti hariç tüm masraflar da Adalet Bakanlığı bütçesinden karşılanacaktır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 7). Görüldüğü üzere, aslında Çocuk Koruma Kanunu'nun diğer hükümleri haricinde, m. 41/H hükmü ülke genelinde uygulanmaya başlamıştır.

Çocuk Koruma Kanunu geçici m. 2, 3'te, m. 41/A vd. hükümlerinin uygulanmaya başlanmadığı yerlerde İİK m. 25-25/b hükümlerinin uygulanacağını düzenlemiş; ancak cezai yaptırımlara ilişkin İİK m. 341'in uygulanmasına atıf yapmamış, buna 5. fıkrada ayrıca yer vermiştir. Cezai yaptırımlara ilişkin İİK m. 341 hükmünün, yürürlükten kalktığı andan itibaren uygulanması sona ermiştir. Çocuk Koruma Kanunu geçici m. 2, 5'e göre, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik Dördüncü Kısım hükümlerinin yürürlüğe girmesinden sonra m. 41/F ülke genelinde uygulanacaktır. Bu kapsamda, Çocuk Koruma Kanunu dördüncü kısım hükümlerinin tümüyle uygulanmadığı ve bu sebeple İİK m. 25-25/b hükümlerinin (icra dairince) uygulandığı yerler ile Dördüncü Kısım

hükümlerinin (müdürlükçe) uygulandığı yerlerde emre ve kararın gereklerinin yerine getirilmesine muhalefet niteliğindeki eylemler açısından m. 41/F uygulanacaktır. Dolayısıyla, artık cezai yaptırma konu olacak eylemlere yönelik şikayetler icra mahkemesi tarafından değil, aile mahkemesi tarafından sonuçlandırılacaktır. Ancak, Dördüncü kısım hükümlerinin yürürlüğe girmesinden önceki dönemde gerçekleşen ve İİK m. 341'e dâhil olan eylemlere yönelik şikâyetler icra mahkemesi tarafından sonuçlandırılacaktır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 4).

Çocuk Koruma Kanunu m. 41/A vd. hükümlerinin uygulanmaya başlandığı il ve ilçelerde, çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik derdest ilamlı icra dosyası, icra dairesince münhasıran teslim veya kişisel ilişki kurulması işlemleriyle resen işleminden kaldırılır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 6-c.1)⁴⁰. Artık bu işlemler, hak sahibinin talebiyle müdürlükçe gerçekleştirilecektir.

SONUÇ

7343 sayılı Kanun ile çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilamların icrası hususunda İİK m. 25-m. 25/b hükümlerinin uygulanmasına son verilmiştir. Anılan hükümle bağlamında çocuk bir taşınır mal gibi kabul edilmekte ve bu bağlamda prosedür icra edilmekteydi. İİK hükümlerine yönelik olarak doktrinde eleştiriler yöneltilmiş ve çocuğun üstün yararı da gözetilmek suretiyle yeni düzenlemeler yapılması önerilmiştir. Bu çerçevede 7343 sayılı Kanun ile İcra ve İflas Kanunu'nun 25-25/b maddelerinin yürürlüğüne son verilerek, Çocuk Koruma Kanunu'nun 41'inci maddesinden sonra gelmek üzere "Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulması" başlığı ile birlikte Dördüncü Kısım eklenmiştir.

7343 sayılı Kanun ile Çocuk Koruma Kanunu'na eklenen maddelerle çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam ve özellikle tedbir kararlarının yerine getirilmesi için yeni bir sistem, prosedür öngörülmüştür. Fakat her ne kadar Çocuk Koruma Kanunu'ndaki yeni düzenlemeler eklenmişse de kısım başlığında "çocuk teslimi" ibaresine yer verilmiştir. Çocuğun taşınır bir mal gibi teslimi algısı yaratan bu ibarenin yeni metinde de yer alması, önceki dönemde oluşan algının devam edeceği kaygısı oluşturmaktadır.

⁴⁰ Ancak çocuğun, bu tarih itibarıyla kişisel ilişki kurulması kapsamında hak sahibinde bulunduğu hâller bakımından dosya, çocuğun yükümlüye teslim edilmesinden sonra işleminden kaldırılır (Çocuk K. K. geçici m. 2, 6-c.2).

Çocuk Koruma Kanunu'yla getirilen yeni sistem İİK'dakinden tümüyle farklı bir sistem değildir. Yeni sistemde icra dairesinin yerini Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü almıştır. Müdürlük aile mahkemesinin çocuk teslimi veya çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarını erine getirmekle yetkili ve görevlidir. Ayrıca, müdürlüğün işlemleri karşı şikâyet yoluna da aileme mahkemesinde gidilmektedir. Sözü edilen şikâyet bazı farklılıkların bulunması dışında esas olarak İİK'da düzenlene şikâyetle aynıdır.

Yeni sistemde çocuk tesliminin ve çocukla kişisel ilişki kurulmasının nasıl gerçekleşeceği konusunda ayrıntılı düzenlemelere yer verilmiştir. Bu kapsamda çocuğun üstün yararı gözetilerek getirilen en önemli yeniliklerden birisi, çocuğun, çocuk psikolojisinden anlayan bir uzman tarafından teslim alınmasıdır.

Yine çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulması bağlamında harçlardan muafiyet ve avukatlık ücreti hariç, tüm masrafların Adalet Bakanlığının Bütçesinden karşılanacak olması çocuğun üstün yararının gözetilmesi bakımından son derece önemli bir yeniliktir. Bu çerçevede özellikle hak sahibi maddi külfet altında ezilmeden çocukla kişisel ilişki kurabilecek ve bu da çocuğun hem psikolojik hem de fiziksel gelişimine katkı sağlayacaktır.

Yeni düzenlemeler, aslında önceki İİK düzenlemelerinden tümüyle farklı değildir; onların daha kapsamlı ve biraz farklılaşmış halini teşkil etmektedir. Bu sebeple her ne kadar ilamlı icraya ilişki İİK'daki hükümlere son verilmişse ve yerine getirme yetkisi müdürlüğe devretilmişse de aslında Çocuk Koruma Kanunu'nda yer verilen hükümler de niteliği gereği ilamlı icranın bizatihi kendisidir. Çocuk Koruma Kanunu'nun söz konusu hükümlerinin ilamlı icradan farklılaşan yönü, tedbir kararı açısından dır. Bu sebeple Çocuk Koruma Kanunu'nda, kurumlar, bir kısım iş veya işlemler değişmiş ya da ayrıntılandırılmış ve bu kapsamda yeni bir bürokrasi getirilmiş olsa da ön görülen sistemin ilamlı icra niteliğinde olduğu kanaatindeyiz.

Çocuk Koruma Kanunu geçici m. 2'de anılan Kanun'un Dördüncü Kısım hükümlerinin ülke genelinde kademeli bir şekilde uygulanması; bu hükümlerin uygulanmadığı yerlerde de mülga İİK m. 25-25/b hükümlerinin uygulanması esası benimsenmiştir. Ancak Dördüncü Kısım hükümleri bağlamında çocuk teslimi ve çocukla kişisel ilişki kurulmasına yönelik ilam veya tedbir kararlarının yerine getirilmesine muhalefete, yani cezai yaptırımlara ilişkin m. 41/F ile harç ve masraftan muafiyete ilişkin m.

41/H hükümleri yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ülke genelinde uygulanmaya başlanmıştır.

KAYNAKLAR

- AKYÜZ, Emine, Çocuk Hukuku Çocukların Hakları ve Korunması, 4. B., Pegem Yayıncılık, Ankara 2015.
- ANSAY, Sabri Şakir, Hukuk İcra ve İflas Usulleri, 5. B., İstiklal Matbaası, Ankara 1960.
- ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder/TAŞPINAR AYVAZ, Sema/HANAĞASI, Emel, İcra ve İflas Hukuku, 7. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- ARTUÇ, Mustafa/Bıkmaz, Raif, İcra-İflas Suçları ve Yargılama Usulü, Ankara 2005, s. 460-461), s. 317.
- ATALI, Murat, Pekcanitez Usul, Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. B., onikilevha, İstanbul 2017.
- ATALI, Murat/ERMENEK, İbrahim/ERDOĞAN, Ersin, İcra ve İflas Hukuku, 5. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- AYDINLIYIM, Suat, Çocuk Teslimi ve Şahsi Münasebet Tesisi, AD ., S. 5, Y. 60, 1969, s. 269-282.
- BELGİN, Derya, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlâmların İcrası, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2011.
- BELGİN, GÜNEŞ, Derya, “Mağdur Hakları Kanunu Taslağı’nın Çocuk Teslimi Ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, SÜHFD, C. 29, S. 2, 2021, s. 913-931.
- BORAN GÜNEYSU, Nilüfer, Medeni Usul Hukukunda Karar, Adalet Yayınevi, Ankara 2014.
- ELÇİN GRASSİNGER, Gülçin, Türk Medeni Kanunu’nda Yer Alan Velayet Hükümleri Kapsamında Küçüğün Kişi Varlığının Korunması İçin Alınacak Tedbirler, onikilevha, İstanbul 2009.
- ERİŞİR, Evrim, Geçici Hukuki Korumanın Temelleri ve İhtiyati Tedbir, onikilevha, İstanbul 2013.
- GAYRETLİ AYDIN, Seda, 7343 Sayılı Kanun’un Çocuk Teslimi, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına ve Velayetin Değiştirilmesine İlişkin Getirdiği Yenilikler, THD, S. 187, Mart 2022, s. 15-34.
- GÖRGÜN, Şanal/BÖRÜ, Levent/KODAKOĞLU, Mehmet, İcra ve İflas Hukuku, 2. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2022.
- GÜVEN, Aydın, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlâmların İcrası, Adalet Yayınevi, Ankara,2016.

- KARSLI, Abdurrahim, İcra ve İflas Hukuku, 3. B., Alternatif, İstanbul 2014.
- KELLY, Joan, "The Best Interest of Child: A Concet in Search of Meaning, Family and Conciliation Courts Review", Vol. 35, No. 4, 1997, s. 377-387.
- KOÇYILDIRIM, Gökten, Sosyal Hizmet Bakış Açısıyla Çocuk Teslimine ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına Dair İlamların İcrası ve Uygulamaları, (yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara 2010, s. 317, <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorgu-SonucYeni.jsp>, Erişim Tarihi: 21.12.2021.
- KURU, Baki, Hukuk Muhakemeleri Usulü, C. III, &. B., Beta Basım Aş., İstanbul 2001.
- KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku El Kitabı, 2. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- KURU, Baki, İcra ve İflas Hukuku, 3. B., Cilt 1, Evrim Dağıtım, İstanbul 1988.
- KURU, Baki, İstinaf Sistemine Göre Yazılmış İcra ve İflas Hukuku, Legal Yayınevi, İstanbul 2016.
- KURU, Baki/ARSLAN, Ramazan/YILMAZ, Ejder, İcra ve İflas Hukuku, Ders Kitabı, 28. B, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- MARDİN, Çağrı, Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, Ankara, Yetkin Yayınları, 2019.
- MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas hukuku Esasları, 5. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2015.
- MUŞUL, Timuçin, İcra ve İflas Hukuku, Cilt I, 6. B., Adalet Yayınevi, Ankara 2013.
- ÖZBAY, İbrahim, "Türk Hukukunda Çocuk Teslimi ve Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası Hakkındaki Sorunlar ve Çözüm Önerileri", Türkiye Noterler Birliği Hukuk Dergisi, 2017, Y. 4, S. 2, s. 31-110.
- ÖZBAY, İbrahim, Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasına İlişkin İlamların İcrası, e-Akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi, 2009/84, <http://www.e-akademi.org/makaleler/iozbay-2.htm>, Erişim Tarihi: 30.12.2021.
- ÖZEKES, Muhammet, Pekcanitez Usul, Medeni Usul Hukuku, C. III, 15. B., Onikilevha, İstanbul 2017.

- ÖZEKES, Muhammet/Erişir, Evrim, "Konusu Para Alacağı Olan Geçici Hukuki Korumaların Karşılaştırılması ve Değerlendirilmesi", MİHDER, C. 3, S. 5, 2006, s. 1235-1275.
- PEKCANITEZ, Hakan/ATALAY, Oğuz/SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral/ÖZEKES, Muhammet, İcra ve İflas Hukuku 10. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2012.
- PEKCANITEZ, Hakan/SİMİL, Cemil, İcra ve İflas Hukukunda Şikayet, 2. B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- POSTACIOĞLU, İlhan E., İcra Hukukunun Esasları, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1982.
- POSTACIOĞLU, İlhan E./ALTAY, Sümer, İcra Hukuku Esasları, 5. B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2010.
- REYHANİ, YÜKSEL, Sera, "Üçüncü Kişilerin Çocukla Kişisel İlişki Kurulmasını İsteme Hakkı", Prof. Dr. Ferit Hakan Baykal Armağanı, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi, C. 25, S. 2, 2019, 1539-1556.
- RÜZGARESEN, Cumhur, Medeni Usul Hukukunda Dosyanın İşlemden Kaldırılması, Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- SARISÖZEN, Serhat, "İcra ve İflas Hukukunda Canlı Haczi", Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 2, 2015, s. 53-96.
- SEROZAN, Rona, Çocuk Hukuku, 2. (2. Baskıdan tıpkı) B., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2017.
- SUNGURTEKİN ÖZKAN, Meral, "Medeni Kanun'un Aile Hukuku Alanında Getirdiği Değişikliklerin Medeni Usul Hukuku Bakımından Düşündürdükleri", Medeni Usul ve İcra-İflas Hukukçuları Toplantısı-I, Eskişehir 2003.
- TANRIVER, Süha, İlamlı İcra Takibinin Dayanakları ve İcranın İadesi, Yetkin Yayınları, Ankara 1996.
- TANRIVER, Süha, Medeni Yargılama Usul Hukuku, Cilt I, 4. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021.
- TANRIVER, Süha, Türk Aile Mahkemeleri, Yetkin Yayınları, Ankara 2014.
- ÜSTÜNDAĞ, Saim, İcra Hukukunun Esasları, 8. B., İstanbul 2004.
- YILDIRIM, M. Kamil/DEREN YILDIRIM, Nevhis, İcra ve İflas Hukuku, 5. B., Beta, İstanbul 2012.

YILMAZ, Ejder, Geçici Hukuki Himaye Tedbirleri, C. I, Yetkin Yayınları, Ankara 2001.

YILMAZ, Ejder, Hukuk Muhakemeleri Kanunu Şerhi, 4. C., 4. B., Yetkin Yayınları, Ankara 2021.